

gesprek in het Latijn. Deze drie zijn de eersten van de groote schare leeraars, welke de Theologische School heeft opgeleid en gevormd. In de eerste vijftig jaar van haar bestaan bedroeg hun getal niet minder dan 500.

Het begin van de Theologische School is dus wel klein, zeer gering geweest. Maar groot is het beginsel, waarop deze zegenrijke stichting rust. Evenals de Christelijke Gereformeerde Kerk werd zij van alle kanten veracht en niet geteld. Van het uur harer geboorte af gold zij voor de buitenwereld als een antiquiteit. Iets, dat in vroeger eeuw, maar niet in deze thuis hoorde. Niet weinigen scholden haar als „een kweekplaats van bekrompen dogmatisme". Een inrichting, die alle licht en lucht buiten sloot. Al wie ontwikkeld en beschaafd was hield haar leerbegrippen voor geheel verouderd. Voor denkende menschen volstrekt onaannemelijk. Haar levens- en wereldbeschouwing wekte slechts den lachlust op der wetenschappelijk gevormden. Maar ten spijt van allen, die haar verguisden en tegenstonden, is zij in den loop harer geschiedenis schitterend gerechtvaardigd.

„Door de Scheiding", zoo schreef Dr H. Bavinck, „werd veel eerder nog dan door de theologen van professie en de mannen der wetenschap het onvoldoende van de toen heerschende Theologie en prediking gevoeld. En de Gemeente, die zich toen afscheidde, is in de volgende jaren geleken veel wetenschappelijker te zijn en veel dieper theologischen blik te hebben dan allen die toen den naam van Theologen droegen."

Dat is ook van toepassing op de Kamper School. Theologische School is de naam, dien zij van haar stichting af heeft gedragen. Een school, die tot taak had: Godgeleerden op te leiden. Krachtens natuurlijke drang kwam de vrijgemaakte Kerk óók tot een vrije Theologische School. Door de Kerk gesticht en onderhouden, had zij de bestemming, geheel voor de Kerk te zijn. Haar eenige financiële steun was de liefde der Gemeente, onder wier opzicht en tucht zij stond. De Kerk en de School stonden tot elkaar in de schoone en teedere verhouding als moeder en dochter. Er was tusschen deze beide een gestadige wisselwerking. De School werd voor de Kerk, gelijk de Kerk voor de School, een behoud. Het stichten der School was het tweede groote feit in de geschiedenis van de Scheiding. Daardoor werd, na een periode van verschil en strijd over allerlei vaak onbeduidende dingen, onderlinge vrede en eenheid van opleiding verkregen. Wat de Christelijke Gereformeerde Kerk is geworden, heeft zij grotendeels te danken aan haar Theologische School. De Kerk heeft door de School zich een trouwe moeder beloofd, die met liefde voor haar

jonge leeraars vervuld was; voor wie zij veel bad en ook veel offerde. Zoo hebben de Gescheiden Kerken niet slechts een teer godsdienstig en streng zedelijk, maar — vooral in later periode — een bloeiend wetenschappelijk leven ontwikkeld. Het Hervormde Kerkgenootschap heeft na 1815 als geheel machteloos aangenomen, wat de rijks-universiteiten goedgevonden haar als kandidaten in de theologie te leveren. Rijp en groen werd als theologisch student ingeschreven.

De Christelijke Gereformeerde Kerk daarentegen leidde door haar Theologische School met groote nauwgezetheid een schare van jonge mannen op tot den Heiligen Dienst. Hun werd slechts in zeer bescheiden mate de noodige wetenschap toegebracht. De tegenstanders hadden echter hierin geen rechtmatigen grond, om op haar zoo te smalen. Want in dien tijd koesterde men ook in andere kringen dan die der geleerden, zeer vreemde begrippen „over het luttel dat noodig was, om nog wel voor predikant te kunnen dienst doen". Ds A. J. Schröder, bekend Luthersch predikant, deelt mede, dat een bekwaam handelaar en getrouw kerkganger, tot hem zijn beklag deed over zijn zoon. Deze was zóó dom, dat hij van alles met hem beproefd had, doch er niets van wist te maken. Daarom wilde hij hem nu maar domme laten worden. Voor domme, oordeelde de koopman, was hij altijd nog goed genoeg. De tijd, waarin de School te Kampen gesticht werd, stelde in 't algemeen dus geen hooge eischen aan de predikanten. Als men dan met haar zoo den spijl slak, lag de oorzaak daarvan enkel in de vijandschap tegenover het beginsel, dat zij voorstond.

Te Kampen werden de studenten in de eerste plaats zorgvuldig voorbereid tot al den arbeid van het predikambt. Daar werden zij door onderwijs, studie en omgang, door voorbeeld en leiding gevormd tot de bediening des Woords. De docenten beloonden zich in alles hun geestelijke vaders. Nog denk ik met eerbied aan de vele leeraars, die wij in Kampen van jaar tot jaar in den tijd van de examens hebben ontmoet, en die mijn jongelingshart vervulden met heilige jaloezie. Mannen waren het van schoone gaven en groote kracht. Mannen van karakter en vurigen ijver. Voluit persoonlijkheden, die een stempel drukten op hun omgeving. Mannen, die zich van God geroepen gevoelden tot het predikambt; die, op de School theologisch en geestelijk toegerust, in de gemeente toonden in bijzondere mate de gave te bezitten om tot het volk te spreken. Trouwe herders en leeraars, in alle omstandigheden met de leden hunner gemeente meelevend. Geen zonen van „Minerva", maar wel „leerjongens Christi". Goede krijgs-knechten van Jezus Christus, 2 Tim. 2:3. Be-

zielde en bezielende predikers van den vollen Raad Gods en van het rijke Evangelie van Christus. Hun toegewijde arbeid is onmiskenbaar, heel ons volksleven in kerk, school en maatschappij zegnend ten goede gekomen.

Om hun Godsvrucht, hun diepen ernst, waardoor zij in hun prediking steeds aandrongen op gehoorzaamheid aan Gods Woord (de diepe karaktertrek der Scheiding); om hun krachtig aandringen op het persoonlijk geloof in Christus, om de priesterlijke barmhertigheid, waarmee zij de nood van heel ons land en volk biddend op het hart droegen, blijven zij tot een veelszins beschamend en alleszins aanmoedigend voorbeeld.

De Theologische School is een opgericht teken van Gods ontferming over Nederland. Door haar heeft de Heere een machtigen dam opgeworpen tegen den wassenden stroom van ongelooft en revolutie.

Onomwonden erkennen wij, dat de eigenaardige methode van opleiding, gelijk die in de eerste periode werd gevolgd, een gemis toont; verband houdend „met een eenzijdig stellen van de betrekking tusschen kerk en wereld", tusschen „de geloovige wetenschap en „de" (!) wetenschap"; toeh lag in die vrijheid ontegensprekelijk een positief beginsel, waaruit de kracht en de zegen van de Theologische School zijn opgebloeid.

Als wij haar tachtigjarig bestaan viëren, mogen wij met groote dankbaarheid gedenken, hoe, vooral na 1896, naar het getuigenis van Professor Schilder, „de inzet verruimd, het terrein, waarop zich het denken en doceren bewoog, naar alle zijden uitgebreid, en de diepgang van het wetenschappelijk onderzoek meer en meer nagestreefd is".

Moge de herdenking van den 6en December 1854 ons aansporen, om voor onze Theologische School en onze Vrije Universiteit in geloof, in gebed en in liefde steeds 't goede te zoeken. Opdat wij de geestelijke inzinking, die zich thans helaas! openbaart, in 's Heeren kracht weer te boven mogen komen.

Treffend zijn de woorden, waarmee Prof. van Velzen bij de opening der School zijn toespraak tot de Curatoren besloot: „En geve de Heere, U de begeerte uwer harten, dat deze School een kweekplaats zij, waaruit vele treffelijke Godgeleerden, getrouwe herders en leeraars en Godzalige mannen voortkomen tot eere des Allerhoogsten en tot welstand der Kerk".

Deze bede is kennelijk verhoord en vervuld. Prijze daarom ons hart met lof en dankzegging den Heere, die al deze tachtig jaren de Theologische School trouw geleid, liefderijk verzorgd en machtig beschermd heeft. J. P. T.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

De Hoop Israëls.

Er is in de dagen, voordat Jezus geboren wordt, in Israël een verwachting van den Heere en van zijn Messias.

Zoodoende zijn die dagen de tijd van de Messiaansche bewegingen onder de Joden in Palestina.

Deze bewegingen zijn geconsolideerd in twee groote stroomingen, die van het Farizeïsme en het Zelotisme. Het Farizeïsme heeft dan reeds een geschiedenis. Als geestelijke beweging met een bepaalde doelstelling wortelt het in de worsteling der oudste Makkabeën met het acute helleniseeringsgevaar, dat dreigde van den kant van Antiochus Epiphanes. De partij der farizeeërs is van jongeren datum. Maar de partij ontstaat door het terugrijpen van een groep, die zich afscheidt van de rest der bevolking, naar tendenzen en aspiraties, die den Makkabeësch strijd in zijn aanvangen beheerschten. ¹⁾

Tegenover den wil van Antiochus Epiphanes, om het Joodsche volk te zegenen met de hellenistische cultuur, hebben vele Joden zich teruggetrokken op wat zij de specifiek Joodsche cultuur achtten. Ze hechtten zich vast aan hun „wet", en dan vooral aan de opvolging van die geboden dezer wet, die hen onder andere volken specialiseerden; de geboden van besnijdenis, sabbatviering en 't gebruik van spijs en drank.

Herwonnen zelfbewustzijn greep hier naar de middelen tot vormgeving aan het eigene, dat hen van de hellenistische wereldcultuur onderscheidde.

Het heeft zich in het farizeïsme altijd gewroken, dat men zijn strijd gevoerd heeft als apologie. Men heeft zich 't recht-terrein door zijn opponenten laten dicteeren.

Men had in dien grooten strijd tegen de hellenistische tendenzen een wapen noodig. En 't wapen, dat het volk het meest toesprak, was „de wet". Reeds uiterlijke gehoorzaamheid aan haar gaf een sterke stelling tegenover den dreigenden vijand. God had men in dien strijd slechts noodig als

degene, die de sanctie aan het wapen gaf; en die eens vergelding doen zou naar het al of niet trouw gebruik van dat wapen.

Zoo vormt zich het farizeïsme als geestelijke beweging. Het krijgt dan als partij ook zijn geschiedenis. Dan blijkt het in politieke kwesties van den dag een eigen houding te kunnen kiezen. Doch later, als het uit de politiek zich lang reeds teruggetrokken heeft, en nog weer later, wanneer het politiek bestaan van 't Joodsche volk een eind gevonden heeft, is het nog steeds belast met de gebreken, die het had in zijn geboortestond. Het is ook dan nog steeds „de wet", en dan de wet als middel tot vormgeving aan het specifiek-joodsche, die de beweging stuwt.

...

Zoo tegen 't eind van de regeeringsperiode van Herodes I, dus omstreeks den tijd van Christus geboorte, komt de Messiaansche verwachting in de farizeïstische strooming slechts zwak naar voren. In 't algemeen kan men zeggen, dat Herodes tactisch tegenover deze partij is opgetreden. En dat van hun kant de farizeeën een handige reserve tegenover Herodes aannamen.

Toch valt juist tegen 't eind van Herodes' leven ook onder de farizeeën een versterking op te merken van den afkeer tegen den koning. Herodes heeft het zeker tegen 't eind van zijn regeering niet makkelijk gehad. Bij den keizer kwam hij in ongenade; tegen de Arabieren moest hij het verliezen; een van zijn zoons kuipde tegen hem; en de farizeeën schijnen uit die situatie den moed te hebben gegrepen, om hem den gevorderden eed van trouw collectief te weigeren. Ook zijn het farizeeërs, die zich aan profetieën wagen over den ondergang van zijn rijk en over de opkomst van een Messiaansch rijk, waarin zelfs een eunuch weer met een vrouw zal kunnen omgaan en kinderen krijgen. (Jesaja 56:3 e.v.). Het was de eunuch Bagoas, die met deze voorspelling begunstigd werd, wat hem overigens zijn leven kostte.

Het is dus duidelijk, dat Messiaansche aspiraties leefden in dien kring op dat moment. Maar evenzeer dat hun vervulling — indien ze werd gehoopt — verwacht werd in de concrete vorming van het toenmalige staatsbestel in een ander, even aardsch; gelijkelijk „van deze wereld".

...

Zoo mogelijk nog sterker aardschgezind dan de farizeïstische Messiasverwachting is die andere

verwachting onder het Joodsche volk van dien tijd, die we karakteriseeren als Zelotisme.

Onder dezen naam wordt samengevat het streven en bewegen van de menschen, die Herodes hofgeschiedschrijver Nicolaus van Damascus, en in navolging van hem blijkbaar ook Flavius Josephus, gewoonlijk „roovers" noemt.

De historie van Herodes zit vol van expeditie tegen de „roovers". Het woord duidt aan, dat in dien tijd onder de Joden — vooral in Galilea kwam het voor en in het Oost-jordaanland — benden rondzwierven, die van roof leefden. Doch daarmee is van die benden niet alles gezegd. Het waren groepen van patriotten. Hun verenigingspunt lag in de antipathie tegen vreemde overheerschingen; tegen het toenmaals wettige gezag. Ze zijn eenigszins te vergelijken met de bende, die David om zich heen verzameld had toen hij voor Saul vluchtte. En de smalende naam „roovers", dien men hen in hofkringen gaf, doet denken aan den schimpnaam „Geuzen", waaronder in onze vaderlandsche geschiedenis menschen bekend staan, die voor hun geloof ook allereerst met de kracht van hun vuisten opkwamen. Herodes heeft nogal eens gebiedsuitbreiding gekregen door het optreden van zulke „roovers", die heele gebieden soms onveilig maakten. De keizer gaf hem in zulke streken gaarne de soevereiniteitsrechten, om er de rust te herstellen en te bewaren.

Van die „roovers" was Judas de Galileeër, die ook in de dagen der census van Cyrenius zich roerde, er een. Zij zijn de Zeloten, de ijveraars tegen het gezag der vreemdelingen, en voor den puur-joodschen staat.

Hun Messiasverwachting is al evenzeer „van deze wereld".

...

Wanneer nu — en daarop richt zich verder onze aandacht — 't Nieuwe Testament van de verwachting van den Christus bliken doet, m.n. in het evangelie van Lukas, worden die beide stroomingen in de Messiasverwachting die boven werden gememoreerd, geheel genegeerd. Er is een andere verwachting van den Christus dan deze. Welke is het?

Dat ze er is, die andere verwachting, blijkt uit het verhaal van Hanna, die in den tempel den Heere belijdt en daarna van Hem vertellen gaat aan „allen die de verlossing in Jeruzalem verwachten" (Luc. 2:38). Er is dus een aparte kring van zulke menschen. En er is een specifieke formulering onder hen gang-

OPV

Er zijn in rondom tal welke we die toch levingsfeet neming derbaar te heerlijkhe Een beke

Zond kan maar 't sel niet weinig ze indomn

de ze

Kunnen ook nazeg Stane

En dat r vertellen C den werk vaak de le nederige s zeide, dat bekleed ge haar! — kl bouwmees rijker dan schenhand

Daar is Wat ziet Welke spr van het gr deren, wat

1) Eenigz microfoon, 2

baar voor lossing te In dien k een zekere neer Luka informatie levensgesc

De verv naar leere Elisabeth, tisch-schri de begin- Hebreeuw geschiedde hier is n Hier is h Schrift zie men laat.

Uiteraar de politie Gods. De gekarakter zeggende de historis zijn verha de profan een paar van dien daar zil n ben om t er toen v hier mee adem van zijn werk stond voo in „Judea crele situ zijn vrou

Nog m er gebeur ondersle bij de vo oud was, nes Hyrc macht te ze net in Hasmones geleefd o Niettem hun Mess wat er a weging o

1) Om zich dit te realiseren, herinnere men zich, dat de antirevolutionaire partij, als politieke partij dateerend uit de tweede helft der vorige eeuw, toch als geestelijke beweging haar oorsprong heeft in de eerste decennia dezer periode.